

El teatre com a eina
per a l'educació en valors

Com puc viure amb això?

3r i 4t d'ESO

PROGRAMA DE MÀ I SUGGERIMENTS D'ACTIVITATS

Sumari

- Pg. 3 **Presentació**
- Pg. 4 **Com puc viure amb això?**
PERSONATGES
- Pg. 5 SINOPSI
- Pg. 6 **Proposta d'activitats per fer a l'aula**
EL TÍTOL: COM PUC VIURE AMB AIXÒ?
- Pg. 7 LA VENJANÇA
REESCRIURE LA HISTÒRIA
- Pg. 8 EL NOSTRE RETRAT
LA REFLEXIÓ
- Pg. 9 AUTOCONTROL
LA PERSONA IDEAL
- Pg. 10 L'ARTICLE DEL DIARI
ASSAIG DE PARES

FITXA ARTÍSTICA

Guió: FREC A FREC

Direcció: Joan Monells

Coreografia: Carme Nájera

Música: Doble Malta

Escenografia i vestuari: FREC A FREC

Actors: Beti Español, Joan Teixidó i Carme Vilar

Presentació

FREC A FREC és una companyia de teatre formada per la Beti Español, en Joan Monells i la Carme Vilar, tots tres amb una llarga experiència com actors, dramaturgs i educadors. La companyia va néixer fa més de deu anys amb el propòsit d'utilitzar l'experiència teatral com a revulsiu per conèixer, analitzar i millorar les actituds i els possibles malentesos o conflictes que es donen en un col·lectiu determinat.

Durant deu anys han fet més d'un miler de funcions teatrals per a adolescents i grups d'adults, i han desenvolupat un model de teatre en què l'espectador es veu reflectit en allò que representen i se sent impulsat a participar d'una manera directa en el desenvolupament de l'acció teatral.

El mètode de treball consisteix, en primer lloc, a fer una tasca d'investigació amb els adolescents per recollir informació sobre el que fan, el que pensen, el que senten, el que els agradaria que passés... Amb tot el material recollit, es creen escenes, utilitzant diferents tècniques teatrals, que l'espectador reconeix immediatament perquè reflecteixen moments molt concrets de la seva vida. Així, l'espai de llibertat que s'aconsegueix crear amb la dramatització de situacions personals dels espectadors els impulsa a reflexionar i participar d'una manera activa en el col·loqui que segueix la funció.

Les tècniques d'aquesta segona part interactiva també varien segons el grup d'edat, però tenen en comú que sempre es parla de terceres persones, ja que s'utilitzen els personatges que els alumnes han vist actuant. Això facilita que els joves espectadors parlin dels seus problemes o preocupacions fent veure que es refereixen a un altre.

El públic té l'oportunitat de modificar i millorar les diferents situacions plantejades suggerint canvis en les actituds, reaccions i iniciatives dels personatges. D'aquesta manera es trobaran alternatives, inventaran noves maneres de procedir i s'obriran vies de diàleg.

En definitiva, aquestes obres ofereixen una possibilitat única: que el públic sigui alhora protagonista i espectador de situacions conflictives que en la seva vida costa d'analitzar i, per tant, resoldre. Podríem dir que és com fer un assaig de la pròpia vida...

Com puc viure amb això?

PERSONATGES (descripció)

EN CONTRABAIX (PEP)

En Pep té vint anys. Estudia comunicació audiovisual. Va començar a tocar la guitarra per lligar. I li agradava tant, que de fet s'hi volia dedicar, volia ser músic. Però els seus pares el van convèncer per estudiar alguna cosa de «profit».

L'apassiona la música i per això està en el fòrum.

És el fill gran, té dos germans petits que cuida quan els pares no hi són. Potser per això és un noi responsable.

LA LÍDIA³² (CARIDAD)

La Caridad té disset anys. Viu amb la seva mare des dels sis anys. El seu pare es va tornar a casar amb una altra dona fa quatre anys. Té molt bona relació amb el fill petit del seu pare.

Estudia batxillerat. Encara no té clar a què es vol dedicar. Li agradaria ser moltes coses: periodista, traductora... El que sap segur és que no vol ser perruquera com la seva mare. De fet no vol ser com la seva mare perquè no li agrada res d'ella. Té moltes ganes de viure sola.

Fa poc va descobrir el grup i sentia curiositat; per això s'ha apuntat al fòrum. Però també l'interessa poder conèixer gent.

L'ISSIS (RITA)

La Rita també té disset anys, i no li agrada res. Estudia batxillerat perquè els seus pares li van dir que havia de triar entre estudiar o treballar, i és clar, ella no està «preparada» per treballar. Això va fer molt feliços els seus pares, que confien molt en les possibilitats de la seva única filla. Ells són molt oberts i no tenen secrets amb la Rita. Sempre que poden fan «reunions familiars».

Es connecta a Internet per no parlar amb els seus pares. Està a molts fòrums. Un dia va decidir apuntar-se al fòrum dels Doble Malta perquè el grup no li desagradava.

SINOPSI

Aquesta és la història de dues noies (disset anys) i un noi (vint anys) que es coneixen a través d'un fòrum d'Internet.

Són les quatre de la matinada i en Contrabaix, l'Issis i la Lídia32 no poden dormir. Tots tres pertanyen al fòrum de Doble Malta i s'hi connecten a veure si així els ve la son. Quan entren en contacte, el públic s'adona de com són els personatges: l'Issis menteix, però ho fa amb convicció, sense dubtar; ho ha fet moltes altres vegades. Té uns pares *superquays* i ella està en aquest fòrum com podria estar en qualsevol altre. La Lídia32 també menteix, però dubta molt abans de fer-ho. A casa no hi ha gaire bon rotllo i ha anat a parar en aquest fòrum perquè fa poc ha descobert el grup i sentia curiositat. En Contrabaix es descriu tal com és i l'interès que té pel fòrum és que és fan del grup Doble Malta des que van començar, flipa amb la seva música. Tots tres queden per anar a un concert del grup.

Primer es troben les dues noies i connecten ràpidament perquè només veure's s'adonen que les dues han mentit respecte el seu físic. Després arriba el noi i el reconeixen perquè és tal com s'ha descrit. Ell es presenta amb el seu nom de debò (Pep) però elles continuen sent l'Issis i la Lídia32.

En Pep truca a la seva mare per dir-li que ha arribat bé i elles se'n riuen i comenten que segur que deu ser verge.

El concert ja ha acabat. La Lídia32 es deixa endur per l'energia de l'Issis. Dubta constantment: no sap si està bé el que fan, però, d'altra banda, s'ho està passant tan bé...

En Pep es deixa seduir per les noies i comença a beure. Atret per la Lídia32, l'acaricia. Ella, indignada, ho explica a l'Issis, i juntes decideixen venjar-se fent servir jocs de seducció. En Pep s'adona de la situació i, *agobiat* vol marxar. Elles l'amenacen de penjar les fotografies que han fet amb el mòbil i marxen. La Lídia32 ara dubta més que mai del que ha fet: en Pep va borratxo i ha d'agafar el cotxe. L'Issis li treu importància.

La Lídia32 és davant de l'ordinador i ens adonem que és ella qui explica la història.

Proposta d'activitats per fer a l'aula

EL TÍTOL: COM PUC VIURE AMB AIXÒ

Sovint fem coses de les quals després ens penedim. Això provoca que ens sentim malament o bé que ens adonem que si haguéssim actuat d'una altra manera les coses haurien anat cap a un altre costat. El coneixement de les nostres emocions i sentiments ens pot ajudar a desenvolupar l'autocontrol i a prendre decisions pensant en les conseqüències.

Objectiu: Relacionar emocions amb conductes.

Exercici: Es triaran uns moments determinats de l'obra i discutirem com se senten els personatges. Alguns d'aquests moments podrien ser els següents:

CONTRABAIX *[d'esquena al públic]*: Una altra!
Una altra! Si us plau, en vull més! En necessito més!
[Cridant.]
[La ISSIS agafa la LÍDIA32 i la gira de cara al públic.]
ISSIS: Aquest tio és un flipat
LÍDIA32: El concert ha estat molt bé. Ha estat bé.
Ens ho hem passat bé.
ISSIS: Ara ens ho passarem millor. Ara comença la festa. *[A en CONTRABAIX]* Pep, que s'ha acabat!
CONTRABAIX: M'ha semblat tan curt. Tota la vida recordaré aquest dia.

• **Com se sent en Contrabaix? Eufòric, alegre...?**

Recordem com continua l'escena:

CONTRABAIX: Bé d'acord, pel millor concert de l'any!
[Se'l beu de cop.]
[La ISSIS fa un gest a la LÍDIA32 perquè faci beure més en CONTRABAIX.]
LÍDIA32: Si t'has begut el seu, ara t'has d'acabar el meu. *[En Contrabaix s'apropa a la LÍDIA32, ella marxa.]*
CONTRABAIX: Per les ties més enrotllades que he conegut mai! *[Ell se'l beu de cop.]*
LÍDIA32: Jo no he pogut brindar i t'has begut tot el meu got. Vés a buscar-me'n un altre.

• **El fet de sentir-se com se sent fa que es deixi endur per les noies?**

Un altre moment podria ser:

CONTRABAIX: Em permeteu un moment, haig de fer una trucada *[Truca als pares.]* Sí, ja he arribat. Que sí... Tornaré quan acabi. Sí, jo controlo.
ISSIS *[parla a la LÍDIA32]*: Aquest tio deu ser verge. Sort que tu no ets com ell.

• **Què pensa l'Issis?**
• **Com se sent respecte al Contrabaix?**
• **Per què se'n riu?**

I per acabar:

CONTRABAIX: D'acord *[Toca un pit a la Lídia32 quan passa per davant seu.]*
LÍDIA32: Fill de puta...
ISSIS: Què passa?
LÍDIA32: M'ha fotut mà!
ISSIS: Ara li fotarem pagar.

• **Com se sent la Lídia32?**
• **El fet de sentir-se així justifica la seva actitud?**
• **Què podria haver fet o dit?**

LA VENJANÇA

Aprofitant l'últim fragment de l'escena de l'exercici anterior analitzarem el tema de la venjança. (Continuació del col·loqui fet durant la representació de l'espectacle.)

Durant les entrevistes fetes a joves de l'edat dels personatges, afirmen que utilitzen la venjança perquè l'altra persona se senti com ells s'han sentit.

Objectiu: Fomentar el diàleg i analitzar el sentit de la venjança.

Exercici: Els alumnes representen l'escena i després es fa un col·loqui.

Les preguntes que es poden fer després de representar el fragment poden ser les següents:

- **La Lídia32 aconsegueix aquest objectiu?**
- **Podria haver triat un altre camí?**

Si s'ha utilitzat l'escena per fer l'exercici anterior, aquesta pregunta ja s'ha respost i podem fer un pas més enllà preguntant què hauria passat si hagués fet una altra cosa (com, per exemple, parlar, marxar...).

- **Hauria aconseguit que en Contrabaix sabés com se sentia? Podrien haver acabat sent amics?**
- **En Contrabaix és conscient del que ha passat? (És conscient que la humiliació a què després es veu sotmès és per haver tocat la Lídia32?)**
- **En Contrabaix, després de ser humiliat, «té dret» a tornar-se a venjar?**
- **Com pot acabar aquesta «espiral» de venjança?**
- **La Lídia32 com se sent després d'haver-se venjat?**

REESCRIURE LA HISTÒRIA

Amb aquest exercici analitzarem la pressió del grup i la influència de l'entorn en les nostres accions.

Objectiu: Identificar com els personatges es veuen influïts pels altres. Veure com influeixen les nostres accions en l'entorn i com l'entorn influeix en les nostres accions.

Exercici: Consisteix a imaginar què hauria passat si només haguessin aparegut a la cita dos personatges: l'Issis i en Contrabaix, en Contrabaix i la Lídia32, la Lídia32 i l'Issis.

L'exercici es pot fer de tres maneres diferents:

- 1.** El grup classe es col·loca en cercle i es tria una de les tres opcions. Un alumne comença a explicar el que podria haver passat. Quan ha dit, per exemple, tres frases, la persona situada a la seva dreta continua la història. Així successivament fins que la persona asseguda a l'esquerra del que ha començat, acaba la història.
- 2.** Per parelles es pot fer una improvisació teatral.
- 3.** Es pot fer l'exercici per escrit. El text no ha d'ocupar més d'un foli perquè després es pugui llegir. S'ha d'escriure a l'aula i en poc temps (uns vint minuts) perquè sigui un text molt espontani.

Un cop posat en comú l'exercici, analitzarem com els personatges canvien la seva actitud segons el personatge amb qui es troben.

EL NOSTRE RETRAT

LÍDIA³²: «Jo sóc morena amb el cabell llarg i em sobren uns quants quilos.» [*Pensament.*] Jo sóc rossa. Sóc alta i prima i tinc els ulls... verds.

ISSIS: Jo també sóc rossa, tinc el cabell arrissat i m'arriba fins al cul. Faig metro vuitanta i tinc «dos tetes como dos carretas».

CONTRABAIX: «Ara sí que hem de quedar. Han d'estar boníssimes.» [*Pensament.*] Ara sí que hem de quedar els tres alts.

Els joves es veuen pressionats per l'actual cultura de la imatge fins al punt de no acceptar el seu propi cos. D'altra banda, per la necessitat bàsica de l'ésser humà de sentir-se acceptat i estimat, de tenir èxit, podem arribar a mentir sobre algun aspecte de la nostra vida.

Objectiu: Fomentar l'acceptació de les característiques individuals.

Exercici. Primera part: Es demanarà als joves que triïn fotografies que reflecteixin com els agradaria ser amb vint anys. (Sense donar més indicacions.) Es fa un mural amb fotos de diferents publicacions.

La professora o el professor pot afegir fotografies al mural i fer diferents combinacions. Per exemple, pot afegir una persona grassa i preguntar:

• **Una persona grassa pot arribar a aconseguir una bona feina?**

Pot afegir una foto d'un dependent d'una hamburgueseria i preguntar:

• **Pot ser feliç una persona que no tingui una feina estable?**

Segona part: Es llegeix l'escena i s'analitza. Algunes preguntes que es podrien fer són les següents:

- **Per què menteixen les noies?**
- **Què volen aconseguir?**
- **Per què no menteix el noi?**
- **Si les noies s'haguessin descrit realment, en CONTRABAIX hauria insistit per quedar?**

LA REFLEXIÓ

En una societat amb canvis tan grans i ràpids, és molt difícil per als joves pensar en el futur.

Objectiu: Amb aquest exercici proposem fer una reflexió sobre el futur dels personatges i les conseqüències dels seus actes.

Exercici: Es tracta de fer una improvisació en la qual els tres personatges coincideixen, tres anys després, a la cua de la venda d'entrades del seu grup de música favorit. La consigna que cal donar per a la improvisació és que tots tres han d'explicar com ha afectat les seves vides la nit que es van conèixer.

AUTOCONTROL

CONTRABAIX: Sí, ja he arribat. Que sí... Tornaré quan acabi. Sí... jo controlo.

Exercici: Es tracta de fer un esprint amb els ulls tapats. Es fixa un lloc de sortida i un altre d'arribada, i la competició consisteix a anar d'un punt a un altre amb els ulls tapats en el mínim de temps possible. La cursa (esprint) es fa individualment, mentre un altre cronometra els temps.

Perquè la persona amb els ulls tapats no es desvii del seu trajecte, és important col·locar diverses persones pel recorregut que controlin que el participant no pugui fer-se mal (xocant contra la paret, les taules...).

Objectiu: Després d'haver escollit un guanyador, es valora l'exercici pensant que una persona amb un sentit bloquejat (la vista), per fer un bon trajecte, ha d'assumir riscos i pors. Així, quan es va en moto o cotxe sota els efectes de les drogues o l'alcohol, minven també els sentits d'una manera més global i disminueix la capacitat d'autocontrol.

Del joc es valorarà:

- Rapidesa
 - Seguretat
 - Si s'ha seguit una línia recta o no
- **Com podem saber quan minva el nostre estat de consciència amb l'alcohol i les drogues?**
 - **Tenim sistemes d'autocontrol?**
 - **Com i quan els utilitzem?**
 - **Què pot aportar assumir un risc?**
 - **De què depèn assumir-lo o no?**
 - **Fins a quin punt hem d'assumir riscos?**

LA PERSONA IDEAL

Els tres personatges de l'espectacle es coneixen en un fòrum i més tard en un xat, però no es coneixen cara a cara fins un altre dia.

Exercici: El professor o professora escriu a la pissarra o passa per escrit als alumnes una llista de qualitats referides a una persona. Els alumnes, individualment i sense parlar-ho amb els altres, n'han de seleccionar cinc. Aleshores, com si fossin unes votacions, es fa públic el rànquing de tota la classe i les cinc qualitats més votades constitueixen «la persona ideal segons el grup classe».

Qualitats d'una persona:

- que sigui seriosa
- que sempre estigui contenta
- amb cabells rossos
- que no em fiqui en problemes
- que faci bona olor
- que sigui rica
- que tingui cotxe o moto
- que no tingui prejudicis
- alta
- amb un cos atlètic i musculós
- que li agradi fer esport
- que frueixi anant de festa
- que el sexe sigui important per ella
- que faci tot el que vull
- que li agradi la música, el cinema, llegir, el teatre
- que sigui neta
- que sigui de la meua raça
- que sigui estudiosa

(En lloc de presentar aquesta llista també es pot crear a partir de propostes dels alumnes i aleshores escollir les cinc qualitats.)

Quan cada alumne hagi escollit les seves prioritats, estaria bé que per escrit justificués la seva elecció abans de posar-ho en comú.

Objectiu: És convenient que es plantegin que si aquesta «persona ideal que hem creat» ara aparegués davant nostre, podria ser ideal, però potser no paràriem d'exigir-li noves qualitats. Aleshores, què hem de fer per conèixer en societat, relacionar-nos, entendre'ns i agradar-nos?

El professor, d'altra banda, també pot descobrir quina escala de prioritats tenen els seus alumnes a l'hora de relacionar-se i fer amics, i el grau d'autoestima.

L'ARTICLE DEL DIARI

Objectiu: Analitzarem i veurem les causes i els motius pels quals encara hi ha molts joves que cometen actes imprudents, tot i que hi ha tanta informació sobre successos que impliquen nois i noies.

Exercici: Han de fer una recerca d'articles de la premsa o d'Internet que denunciïn un fet que impliqui algun jove (un article per alumne).

A partir dels elements que a continuació us enume-rem, han d'escollir-ne tres i escriure un possible arti-cle de diari que pugui ser creïble:

- internet
- xat
- mentida
- sexe
- moto
- velocitat
- lligar
- concert
- alcohol
- caos
- amics
- pares
- violència
- telèfon mòbil
- fotografies
- risc
- control
- mort

L'alumne ha de llegir davant de tota la classe els dos articles i, entre tots, analitzar-los i deduir quin és el vertader i quin és el fals.

ASSAIG DE PARES

L'Issis sembla que no està gaire contenta de com són els seus pares, i fins i tot enganya els companys del xat a l'hora de descriure'ls. L'Issis diu, referint-se als pares:

ISSIS: Com que són uns «carques», odien aquesta música i de seguida em deixen en pau.

Objectiu: Aquest exercici serveix per posar-se en el lloc dels pares i veure com reaccionen davant de situacions adverses i com haurien de reaccionar. Estaria molt bé fer alguna improvisació sobre aquestes situacions.

Com que hi ha molta tipologia de pares, és convenient que ells mateixos escullin el tipus que prefereixen per fer les improvisacions. El professor, des de la seva posició, pot analitzar els models escollits.

Exercici: Aquest exercici es basa en improvisacions teatrals sobre diverses situacions:

- Un professor truca per telèfon als pares dient que ha enxampat al seu fill o filla copiant.
- Un policia truca per telèfon als pares dient que el seu fill o filla és a l'hospital perquè ha tingut un accident amb la moto.
- El fill o filla truca per telèfon als pares dient que està tan begut que no sap on és i que el vinguin a buscar.
- Un professor truca per telèfon als pares per dir que el seu fill o filla ha agredit un company.